

Komunikační přístupy ve školách pro sluchově postižené

1 Orální metoda

Cílem je:

- formovat mluvenou řeč na základě hmatu a zraku
- aktivizovat zbytky sluchu

Zásady orální metody:

- žákovi je exponováno slovo v mluvené a písemné podobě
- nové slovo zapadá do kontextu navozené situace
- podpora pomocí daktylních znaků
- stále vystavování dítěte mluvené řeči nejen ve školním prostředí

Důvody pro orální metodu:

- snadnější interkulturní komunikace
- snadnější proniknutí do kultury majoritní společnosti slyšících
- tvrzení, že rozvoj myšlení je závislý na kvalitě mluvené řeči

Důsledky striktní orální metody:

- nehomogenní komunita SP
- zhoršení úrovně jazyka u SP ve všech jeho rovinách
- SP dosahují mnohem menších výsledků zejména v oblasti, kde mluvený jazyk slouží jako jediný prostředek získávání informací

2 Totální komunikace

- TK je filozofie určitého způsobu myšlení
- TK je způsob komunikace - neslyšící
i slyšící se chtějí vzájemně co nejlépe pochopit
- TK je praktická metoda pro navázání komunikace s neslyšícími (neslyšící i slyšící použijí všechny dostupné prostředky k porozumění)

Prostředky dorozumívání v rámci TK:

- pomocné artikulační znaky – vizuální kontakt
- pantomima, mimika, dramatizace
- prstová abeceda
- mluvený jazyk – mluva, odezírání, čtení, psaní
- posunkové systémy – všeobecně užívaná gesta, postoj těla
- znakový jazyk, znakovaná čeština

Kritika TK (Pulda 1999):

- děti sledují jenom ruce – nenaučí se srozumitelně mluvit ani odezírat
- mnozí učitelé SP nedokáží současně mluvit a znakovat
- je zanedbána raná sluchově – řečová výchova
- zisk ze slyšení se ztrácí, připojí-li se posunky

3 Bilingvální výchova

Systém bilingvální komunikace (Krahulcová – Žatková, 2002)

- komunikace sluchově postižených, kdy je přenos informací ve *dvou jazykových kódech* (znakový jazyk neslyšících a mluvený, orální většinový jazyk)
- mluvenou řeč nelze zvládnout bez současného vyučování ZJ
- jenom ZJ zajišťuje přirozené podmínky jazykového vývoje
- užívání ZJ neomezuje potřebu neslyšícího dítěte dorozumívat se
- cíl bilingválního vyučování neslyšících dětí je normální jazykový vývoj v atmosféře porozumění a úspěchu

Schéma struktury a vývoje bilingvální komunikace (Bouvet, 1990)

- znakový jazyk (*neomezený vývoj*)
- slovní jazyk
- psaná podoba jazyka (*neomezený rozvoj s podporou ZJ*)
- orální řeč (*omezený rozvoj senzorickou bariérou*)

Podmínky pro realizaci bilingválního přístupu (Domancová)

- realizace výzkumu teorie ZJ a tvorba metodik aplikace ZJ v procesu výchovy a vzdělávání neslyšících
- přirozené akceptování společenství SP a jejich jazyka
- akceptování bilingválního přístupu ze strany rodičů
- příprava pedagogických pracovníků
- nové kurikulum
- zabezpečení přirozeného kontaktu mezi neslyšícími a slyšícími osobami
- víra v úspěch bilingválního vzdělávání

Doporučená literatura k problematice:

- JABŮREK, J. *Bilingvální vzdělávání neslyšících*. Praha: Septima, 1998
- KRAHULCOVÁ, B. *Komunikace sluchově postižených*. Praha: Karolinum, 2002
- PULDA, M. *Surdopedie se zaměřením na raný a předškolní věk*. Brno: MU, 1994
- PULDA, M. *Včasná sluchově řečová výchova malých sluchově postižených dětí*. Brno: MU, 2002